

Ritualul liturgic al Sfintei Lumini

Sfânta lumină

Mărturie istorică - document.

Egumenul și schevofilaxul Sfântului Mormânt, arhiepiscopul Isidor, dezvăluie pentru prima dată felul în care se aprinde Sfânta Lumină.

Intră doua candelă în Sfântul Mormânt înainte să intre Patriarhul.

"Pe amândouă le aprind eu, pe Sfântul Mormânt" (cu bricheta)

Interviul a fost dat lui Dimitrie Alikakos, jurnalist și autorul cărții-cercetare:

"Salvarea, Despre Sfânta Lumină"

Anul în care a fost înregistrată mărturia istorică :

26/11/2018

Locul: Ierusalim

- Preasfințite, aș vrea să începem de la ceea ce mi-ați spus mai devreme. Să ne spuneți dacă am putea să abordăm puțin cronologia candelăi, care intră în Sf. Mormânt înainte de venirea sfintei lumini.

- Am cercetat și eu să vad de când datează această candelă, care nu are nici o inscripție pe ea, din păcate, sau vre-o însemnare cronologică, dar din ce mi-a zis artizanul care a văzut candelă, după tehnica în care este lucrată, probabil datează din 1840-1860, aproximativ. Poate fi mai nouă sau mai veche. Nu putem presupune cu exactitate.

- Dacă, presupunem că datează din acea perioadă, care ziceți și mergem mai în urmă, avem marturii scrise sau verbale, despre ce se întâmplă înainte de apariția acestei candelă?

- Nu există. Și în skevofilakio, camera care se află în Biserica Învierii, unde păstrăm toate vasele și obiectele moștenite de la înaintașii noștri, nu exista o altă candelă de acest fel, care să fie mai veche. Este singura pe care o avem.

- Este singura, ziceți.

- Da... și majoritatea vaselor moștenite, sunt din acea perioadă, începând cu 1800.

- Am putea face o descriere despre cum se petrecea ritualul liturgic al Sfintei lumini? Avem surse și martirii istorice? Putem să ne facem o imagine?

- Nu avem izvoare concrete în acest sens. Totuși cred că ceremonia era aproximativ aceeași. Mergea în fața skevofilaxul ...

- *Cu altă candelă?*

- Poate alta, poate aceeași... eu greu de spus.

- *Mă refer până să existe această candela...*

-Nu știm, nu există mărturii.

- *Acum, începând din acel moment, de când datează această candelă (jumătatea veacului al XIX), avem informații sau dovezi că până astăzi s-a folosit aceeași candelă, neîntrerupt, în fiecare an?*

- Da, da, neîntrerupt!

- *Acest lucru este sigur, nu?*

- Da, pentru că nu există altă candelă. Este singura.

- *Este posibil ca această ritual liturgic cu candela, să fi început mult mai târziu decât vechimea candelii?*

- Nu cred. Această candela se folosește numai în acea zi, pentru Sfânta lumină, după care o punem la loc în skevofilakio. Nu se folosește niciodată pentru un alt scop. Se folosește exclusiv pentru acel ritual, încât nu are uzură, se păstrează.

- *Aș vrea să-mi vorbiți puțin despre începuturile dumneavoastră aici. Când ați venit la Ierusalim?*

- am venit că și elev la Școala Patriarhală de pe Sion, în 1986. Aveam 13 ani, eram în anul doi de gimnaziu.

- *Ați terminat facultatea...*

- Am făcut gimnaziul și liceul la Sion, apoi ... Din 1991 - slujesc Sfântul Mormânt, până astăzi. Am trecut prin toate treptele monahale. Am fost, începător, monah, diacon, preot, iar acum arhiereu și skevofilax. Mulțumesc lui Dumnezeu că m-a învrednicit să fiu în această slujire și egumen al Sfântului Mormânt.

- *Mai este cineva în viață, în acest moment, care sa fi fost skevofilax înainte, să zicem și care să știe exact cum se desfășoară ritualul Sfintei lumini?*

- Sunt doi. Este Teofilact al Iordanului și Teofil, actualul Patriarh, care a fost înainte stareț al Sfântului Mormânt

Arhiepiscopul Theofilact al Iordanului a murit în octombrie 2021.

- *Unul care a fost demis de Patriarhie, care nu mai este...*

- Dar este Nichifor...care este considerat proin- skevofilax și aceasta. Înainte de el a fost Daniil, care a murit. A mai fost înainte și Andrei - para-skevofilax, dar a murit și el de infarct.

- *Și Policarp, care e la Betleem nu era și el skevofilax?*

- Este, dar la Betleem.

- *Și cine este în acest moment para-skevofilax?*

- Nu este nimeni. Este vacant locul.

- *Dacă, Doamne ferește, muriți dumneavoastră... oameni suntem, cum va trece ritualul la următorul skevofilax, mai ales că în acest moment nu există un para-skevofilax...?*

- Sunt mulți care slujesc aici în Complexul Sfântului Mormânt și cunosc ritualul, nu este ceva necunoscut.

- *Bine, dar, sunt anumite detalii pe care nu le cunosc, presupun.*

- ...anumite detalii, dar...

- *Să spunem, de exemplu, că această candela pe care o duceți în Sf. Mormânt, o duceți stinsă și se aprinde înăuntru, acest lucru nu se știe de către ceilalți, presupun.*

- ...

- *Oameni suntem, dacă pățiți ceva, cum va afla următorul ce trebuie să facă anume?*

- Se știu lucrurile astea, sunt cunoscute.

- *Din câte am înțeles, cei care cunosc adevărul, nu știu acest detaliu.*

- Se poate să nu fie cunoscut acest detaliu...

- *Bine, dar, acest detaliu face diferența. Este esențial, pentru că dacă nu-l cunoști, ... strici toată ceremonia.*

- Sunt mulți care știu exact toată ceremonia.

- Haideți să spunem exact cum se face acest ritual, pas cu pas. Dumneavoastră ieșiți cu candela de la skevofilakio, faceți un ciclu, treceți pe lângă Piatra Ungerii...

- Este o încăpere langa Piatra Ungerii. De acolo începe ...cu candela. Trecem prin fața altarelor armenesti și ne oprim în Rotondă, în fața Sf. Mormânt. Apoi vine dragomanul și ia pecetea din ceară de pe ușile Mormântului și intrăm înăuntru. Toată această procedură durează cam 10- 15 minute.

- Cine vă face semn să intrați înăuntru?

- Dragomanul. El ia pecetea apoi deschide ușile și îmi face semn să intru.

- Cat stați înăuntru ?

- Atât cât să las candela... Cel mult un minut.

- Și.... Lăsați candela și ce faceți?

- Să spunem și în aparat?

- Să spunem, să spunem, de ce să nu spunem?

- Nu știu dacă este corect...

- Este o mărturie istorică și este adevărul. Nu-i doar o mărturie.

- Eu mă aflu într-o poziție de responsabilitate și nu cred că este corect să ating sentimentul religios.

- Vreți să spuneți că adevărul "atinge"? Nu spune Hristos că "adevărul" vă va face liberi? Nu se sfințește lumina?

- Cu siguranță.

- Aceasta nu este o realitate care merită cunoscută? Nu aceasta-i ortodoxia? Până la urmă acesta este și rostul acestui ritual liturgic, nu-i așa?

- Nu vreau sa intru in detalii...

- Nu trebuie să intrați în detalii, vă a întreb eu: Dumneavoastră intrați cu candela înăuntru și acolo o aprindeți pentru ca Patriarhul să o găsească aprinsă atunci când intră... Este adevărat sau nu?

- Da.

- Aprindeți și candela păzitorilor...

- Sunt două candelă, una este a păzitorilor și mai este una.

- Le aprindeți și pe acestea.

- Și pe acestea.

- Această candela a paznicilor, care este ca un privilegiu, din câte am înțeles. De când a început acest privilegiu, acest drept? Aveți informații legat de acest lucru?

- De pe vremea fericitului episcop de Tabor. De când slujea el aici. Ne spunea că el a gasit-o când a venit aici.

- Când a fost aceasta? Când a ajuns el La Sf. Mormânt? Acum 100-200 de ani?

- De prin 1930, aproximativ, de-atunci se pune candela.

- Deci o puneau încă de atunci...

- De atunci, da. Deci era și înainte de această.

- Era și înainte, da. Deci putem presupune că această candela ("a paznicilor") este folosită ca o rezervă în cazul în care se stinge candela skevofilax-ului?

- Aceasta candelă este ca o binecuvântare pentru cei care au ascultare să păzească Sf. Mormânt. Dar unii se poate să o perceapă că pe o rezervă.

- Preasfințite, dumneavoastră cum ați fost inițiat în această ceremonie religioasă? Cine v-a inițiat?

- Noi știam de la Vrednicul de pomenire Daniil, episcopul de Tabor. El era și skevofilax în anul 2001. Cu un an înainte să moară, Patriarhul Diodor, nu putea intra singur în Sf. Mormânt, pentru că avea o problemă de sănătate și a cerut aprobare de la ceilalți reprezentanți (al latinilor și al armenilor) să mai intre unul de-al nostru împreună cu el, că să-l ajute și au hotărât să intre cu el preasfințitul Daniil,

care era și skevofilax. În acest context, patriarhul i-a spus ce trebuie să facă exact pentru ceremonia Sfintei Lumini.

- Deci secretul a fost dezvăluit în anul 2000.

- În 2000, da.

- Apoi PS Daniil a mai spus la ceva?

- Mi-a spus mie și părintelui Nectarie, care era de rând atunci la Sf. Mormânt.

- Până în acel moment ce credeți?

- Bine, era logic... pentru oricine avea ascultare aici la Sf. Mormânt. Se înțelegea, nu era mare filosofie.

- Știați însă acest detaliu, că trebuie aprinsă candela de către skevofilax? Sau credeți că candela ajunge aprinsă în Sf. Mormânt, așa cum cred cei mai mulți.

- Candela nu poate fi adusă aprinsă pentru că se vede...

- Deci nu ați fost surprins când vi s-ar dezvăluit acest secret?

- Nu. A fost doar o confirmare.

- Puteți să îmi spuneți ce ați simțit în acel moment? S-au micșorat credința dumneavoastră?

- Nu, deloc.

- Nu s-a micșorat pentru că, în fond, ne gândim la puterea de sfințire.

- Da... exact. Eu știam despre Sfânta lumină de mic copil, dar și mai târziu am văzut minunea Sfintei Lumini, iar crescând, doar am aflat cum se desfășura concret această ceremonie.

- Și dumneavoastră ați mai spus la ceva, după aceea, ce și cum se face?

- Nu, la nimeni.

- Bine, dar, aveți aici mulți tineri care pot fi curioși. Dacă vine unul la sfinția voastră și zice: "Preasfințite, vreau să îmi spuneți adevărul!" Ce o să faceți, n-o să-i spuneți?

- O să-i spun, până la un punct.

- *Și totuși unii știu adevărul...*

- E firesc, oricine își poate da seama... Nu-i nevoie de multe explicații.

- *Da, dar oamenii văd doar faptul că intră un om în Mormânt cu candela stinsă, cel puțin așa se crede, dar candela este acoperită cu un capac...*

- Este un capac găurit, astfel încât oricine poate să vadă că e stinsă.

- *Aș vrea să amintesc puțin despre situația care s-a întâmplat nu demult... în martie, când un călugăr ortodox, paznic la Sf Mormânt s-a năpustit asupra unui episcop armean, pentru că acesta a spus că patriarhul ortodox aprinde lumânările de la candelă și că a văzut el însuși acest lucru. Acest moment a fost surprins și de camere. Părintele a început să susțină cu mult patos faptul că Sfânta lumină este o minune și îl certa pe armean că spune minciuni.*

De ce a făcut acest lucru? Pentru că nu știa adevărul, sau de ce?

- Probabil că nu știe...

- *Știe sau nu știe?*

- Nu știe, este venit de curând.

- *Deci susținea din știință sau din neștiință? Acest lucru este important....*

- Din neștiință. Dar... și eu dacă eram în locul lui tot aș fi reacționat, dacă aș fi fost de față când era acuzat Patriarhul chiar în Sfântul Mormânt.

- *Ați fi reacționat în același fel, adică?*

- Poate nu chiar așa, dar cu siguranță l-aș fi oprit să aducă calomniile în Sf. Mormânt. Dacă vrea, poate să dea interviuri oriunde în afara bisericii. Biserica nu-i teren de luptă ori spațiu de scandal.

- *Dacă ați fi auzit acest lucru în afara bisericii, nu ați fi reacționat?*

- Nu, nu aș fi reacționat.

- *Dar nu susținea un adevăr, acel armean?*

- Nu este corect să transformăm Sf. Mormânt în bazar, nici nu este locul potrivit să tulburi înțelegerea credincioșilor. Fiecare vine la Sf. Mormânt cu credința și experiențele sale. Oricine are dorința și curiozitate să cerceteze, o poate face liniștit. Ritualul liturgic al Sfintei lumini poate fi urmărit și înțeles. Se poate citi rugăciunea de sfințire a luminii și se înțelege. Nu-i nevoie să despici firele în fața camerei. Fiecare are posibilitatea să vadă și să simtă taina Sfintei Lumini, la nivel personal...

- ...la nivel personal, dar, noi discutăm acum despre felul cum se aprinde Sfânta lumină...

- Sunt două lucruri diferite: felul cum se aprinde candela și felul cum se sfințește lumina.

- Adică rugăciunea invocă harul lui Dumnezeu care sfințește lumina și în acest fel se produce minunea?

- Da, așa putem percepe minunea Sfintei Lumini.

- De acord, însă, felul în care se aprinde candela nu este o minune...

- Nu, bineînțeles.

- Acest lucru nu putem să-l spunem, însă?

- Putem. Pai sunt mulți care vorbesc liber despre acest lucru, de ani de zile, nu de ieri.

- Să știți că este foarte important și impresionat faptul că dumneavoastră, ca și skevofilax, v-ați hotărât să spuneți acest lucru, cu tact, desigur, dar o spuneți totuși.

- Da.

- Legați acest lucru de faptul că morala creștină ne învață să nu spunem minciuni?

- Bineînțeles că nu putem spune minciuni.

- Va afectează faptul că postura dumneavoastră de preot, nu va permite să spuneți minciuni?

- Ca și preot și arhiereu nu pot să spun minciuni, este limpede acest lucru. Noi nu putem striga în gura mare ce și cum se întâmplă. Trebuie să credem în latura religioasă a acestui ritual. Așa cum în Sfânta Liturghie punem înaintea pâine și vin, dar ele se preschimba în Trupul și Sângele Domnului, sau la Sfințirea apei sau la

Sfântul maslu, toate sunt taine, nu se transformă materia de la sine ci prin lucrarea Duhului.

- *Credeți că, deși dumneavoastră intrați înăuntru și aprindeți candela, patriarhul care intra după aceea își ia măsurile sale de siguranță și are la el vre-o sursă de foc?*

- Nu cunosc acest lucru. După părerea mea, se poate să aibă ceva la el, cu siguranță.

- *Credeți că are, deci.*

- Cred că se gândește și la posibilitatea să nu funcționeze ceva...

- *Ideea este să poată împărți lumină lumii, nu-i așa?*

- Desigur.

- *Cum va simțiți, acum, că aveți curajul, îndrăzneala și vitejia de a spune totuși adevărul?*

- Nu cred că fac ceva special. Orice creștin poate să înțeleagă ce și cum se întâmplă. Nu putem să speculăm și să jonglăm cu afirmații de genul că: Intrăm în Sf. Mormânt și facem minuni la comandă, că se roagă patriarhul și se aprinde flacăra.... Acestea sunt lucruri care nu au tărie, să stea în picioare, din punct de vedere al logicii creștine. E cu totul altceva atunci când cineva vede lumina cu ochii lui și trăiește minunea la nivel personal.

- *Deci minunea constă în sfințirea luminii*

- Da

- *... și procedura principală este aprinderea flăcării. Separăm în două lucruri diferite...*

- *da, diferite.*

- *Ați discutat vreodată acest subiect cu actualul Patriarh? Mă refer la detaliul acesta cu aprinderea candeliei?*

- Nu, niciodată.

- *Nici atunci când era skevofilax?*

- Nu, niciodată. Și Patriarhul, ca și schevofilax, înțelege cât de sensibil este subiectul. Cei care aleg să vorbească public despre asta trebuie să fie foarte atenți la ce și cum spun.

- *Dumneavoastră ce credeți, cum ar trebui să răspundă cineva, atunci când este întrebat despre Sfânta Lumina? Să spună că nu știe? Să refuze să răspundă sau să răspundă cu tact- numai în fața cuiva care este în stare să suporte adevărul și să -l creadă ? Sau să spună minciuni?*

- Cred că trebuie să spună adevărul, dar într-un mod în care omul poate să înțeleagă fără să se smintească.

- *M-am mirat că am văzut totuși un arhiereu aici, care vorbea unui grup mare de pelerini și le spunea cum se întâmplă anume, toată ceremonia. Cel m interesant a fost faptul că îl ascultau 100 de oameni, îl urmăreau cu evlavie și nu a reacționat niciunul. Este adevărat că le explica foarte frumos, teologic.*

- Eu am văzut situații invers.

- *Adică...*

- S-a întâmplat unui episcop să fie ghid la un grup. Când au ajuns în fața Sf. Mormânt, a încercat să le explice ce și cum, dar întâmplarea face că în grup să fi fost foarte multi stiliști. Ei bine, au început să-l huiduie așa de urât... Dacă nu-i opream, l-ar fi bătut pe preasfințitul Teofan.

- *E posibil așa ceva?*

- Da, da, l-au agresat. Dacă nu eram eu și alți părinți prin apropiere ca să-i potolim... l-ar fi bătut rău de tot.

- *V-ați băgat între ei?*

- Da.

- *Deci poate fi și periculos să spui adevărul...*

- Sigur. De aceea este foarte important să înțelegi pe cine și înfață și cât poate duce omul. Unii vin aici cu evlavie și credință în Sfânta lumină și dacă te apuci să le spui ceva, nici nu te crede, se și smintește.

- *Bine dar dumneavoastră nu sunteți oricine. Sunteți cel mai în măsură să vorbească despre asta, ca unul care știți mai multe. Cum să vin eu la dumneavoastră și să vă spun nu știu ce... ? Asta-i obrăznicie*

- Și totuși, se întâmplă.

- *Care credeți că este motivul acestui tip de reacție ? Fanatismul?*

- Poate fi fanatism, dar mai curând este necunoașterea.

- *Bine dar puteți să le explicați cum stau lucrurile din punct de vedere teologic.*

- Este greu. Unii nu sunt în stare să înțeleagă.

- *Credeți că această fel de religiozitate este corect?*

- Nu, nu. Este habotnicie.

- *Faptul că unii au aflat de la dumneavoastră de vă sperie, vă influențează?*

- Nu, nu mă sperie.

- *Faptul ca au ridicat mâna, este un păcat?*

- In acea zi cate nu au auzit urechile mele. Strigau după el PS Teofan : trădător, mincinos, și câte altele...

- *Eu aș vrea să vă mulțumesc din inimă, pentru explicațiile pe care mi le-ați dat și în sens teologic, că mi-ați explicat în ce constă minunea Sfintei Lumini, și de ce spunem: Ceremonia Sfintei Lumini și nu spunem minunea Sfintei lumini. Vreau să vă mulțumesc deasemenea pentru că mi-ați explicat în ce consta ritualul, pas cu pas și cum se sfințește lumina prin rugăciune și harul sfântului Duh, pe care nu trebuie să-l disprețuim. Sper că tot ce-ati spus va lucra astfel încât să salveze frățimea de aici. Să scape obștea Sf. Mormânt de povara de a ascunde adevărul.*

- Nu ascundem nimic. Pur și simplu, fiecare încearcă să fie atent cum pune problema...

- *V-am forțat puțin, nu-i așa? Am văzut în privirea dumneavoastră că nu puteați să mințiți...*

- Nu, nu pot să mint.

- *Aceasta vă aduce cinste, să știți, vă spun sincer, Preasfințite!*

- Nădăjduiesc că nu simțiți înlăuntru - frică...

- *Nu, nu, în nici un caz.*

- Mă bucur!